

TERVOLA

Myönteisiä mahdollisuuksia

Tervolan kunnan suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väki- vallalta, kiusaamiselta ja häirin- nältä

1. Oppilaan oikeus turvalliseen oppimisympäristöön

Perusopetuslain 29 §:n perusteella jokaisella oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Kaikilla on oikeus fyysiseen ja henkiseen koskemattomuuteen. Kaikilla koulun aikuisilla on velvollisuus toimia väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän, estämiseksi ja vähentämiseksi.

Koululla on velvollisuus ilmoittaa tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

2. Oppilaiden suojaaminen väkivallalta

2.1 Väkipalta

Väkipalta on tarkoituksellista itseän, toiseen henkilöön, ryhmään tai yhteisöön kohdistettua henkisen/fyysisen voiman tai vallan käyttöä. Sen seurauksena voi olla vamma, psyykinen haitta tai kehitykseen liittyvä vaikeus.

2.2 Väkipaltaisen käyttäytymisen ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Väkipallan käyttö koulussa on ehdottomasti kielletty. Väkipaltaan puututaan koulussa välittömästi. Riittäväällä valvonnalla ja nopealla puuttumisella sekä oppilaan tuntemuksella pyritään ehkäisemään väkipaltatilanteiden syntyminen. Ympäristöopin ja terveystiedon tunneilla käsitellään väkipaltaista käyttäytymistä ja sen ehkäisemistä.

Jokainen fyysinen väkipaltatapaus käsitellään koulussa ja huoltajaa kehoitetaan tarpeen vaatiessa tekemään ilmoitus poliisille. Väkipaltaisen käytöksen uhri ohjataan saamaan tarvitsemaansa apua ja tukea. Vakaviin väkipaltatilanteisiin kutsutaan aina poliisi, jolloin poliisi päättää asian saattamisesta syyteharkintaan.

Toimintaohjeet väkipaltatilanteessa:

- älä käänny pois tilanteesta
- ole rauhallinen ja harkitseva
- kehoita oppilaita lopettamaan väkipalta
- pyri rauhoittamaan tilanne
- hae apua muilta aikuisilta
- tarvittaessa soita hätänumeroon
- anna ensiapu ja toimita hoitoon
- ilmoita rehtorille/koulunjohtajalle

Väkipallanteosta luokanopettaja/-valvoja on aina yhteydessä sekä väkipallan tekijän että uhrin huoltajaan ensisijaisesti puhelimitse, ja mikäli ei tavoiteta, niin Wilman viestitoiminnolla. Tapah-
tuman jälkeen keskustellaan sekä oppilaiden että henkilökunnan kanssa. Ulkopuolisen avun käyttöä voidaan harkita, kun seurataan oppilaiden ja henkilökunnan reaktioita. Oppilashuoltohenkilös-

töä informoidaan tapahtuneesta ja kouluarkeen paluuta tuetaan tarvittaessa. Luokissa käydään tarvittaessa keskustelua vakavan väkivaltilanteen jälkeen ja ohjataan tukea tarvitsevia oppilashuoltohenkilökunnan vastaanotoille. Myös opettajille järjestetään tarvittaessa tukea väkivaltilanteen käsittelyyn.

3. Oppilaiden suojaaminen kiusaamiselta

3.1 Kiusaaminen

Kiusaaminen on tahallista ja toistuvaa, suhteellisen puolustuskyvyttömään (kiusattu voi olla fyysisesti heikko tai hänellä ei ole ystäviä tai hän on luokassa huonossa asemassa tai kiusaajia on useita, joten kiusatun on vaikea puolustautua) lapseen tai nuoreen kohdistuvaa negatiivista toimintaa (esim. aggressiivista käyttäytymistä, uhkailua tai tahallista pahan mielen aiheuttamista).

Huono käytös on erotettava kiusaamisesta. Huonotapainen käyttäytyminen vähentää toisten viihtyvyyttä ja toistuessaan heikentää myös huonosti käyttäytyvän itsensä sosiaalista arvostusta ja yhteisössä elämistä. Tällaiseen käyttäytymiseen kuuluu aina myös kunnioituksen puute ja välinpitämättömyys itseä ja toisia, omia ja toisten tavaroita sekä yhteistä ympäristöä kohtaan. Kiusaamisen tavoin myös huono käytös vie koulusta työn ilon ja usein myös työrauhan ja vaurioittaa ystävyyttä, yhteishenkeä ja ihmisten välistä kanssakäymistä.

3.2 Kiusaamisasiassa huomioitavaa

Kiusaaminen ei ole aina selvästi opettajien huomattavissa. Kiusattu oppilas ei itse siitä välttämättä halua kertoa. Kiusatuksi joutuminen saatetaan kokea häpeänä tai sitten pelätään, että aikuiselle kertomisesta ei ole apua vaan kiusaaminen päinvastoin pahenee entisestään. Oppilaita kuitenkin rohkaistaan kertomaan kiusaamistilanteista. Aikuiset ovat vastuussa kiusaamisen lopettamisesta. Sen vuoksi koulussa tai koulumatkalla tapahtuvasta kiusaamisesta on aina kerrottava jollekin aikuiselle.

Oppilaan huoltaja

- Jos epäilet, että lastasi on kiusattu, kannusta häntä kertomaan asiasta tai ole itse yhteydessä opettajaan, kouluterveydenhoitajaan tai koulukuraattoriin. Ota yhteyttä kouluun, vaikka lapsesi kieltäisikin.
- Jos lapsesi on kiusaava osapuoli, tee selväksi, että et hyväksy minkäänlaista kiusaamista. Kerro asiasta myös opettajalle.

Oppilas

- Kiusaamistilanteessa sano päättäväisesti ja tarkasti, mistä et pidä: ”Jätä minut rauhaan, koska en pidä siitä, että sinä...” tai vain yksinkertaisesti ”Lopeta!”
- Lähde pois kiusaajan luota.
- Kerro aikuiselle, jos olet itse kiusattu tai näet jotakin kiusattavan.
- Ole kiusatulle kaveri, älä jätä häntä yksin.

- Rohkaise kiusattua kertomaan kiusaamisesta jollekin aikuiselle, voit myös itse tarjoutua kertomaan hänen puolestaan.

3.3 Kiusaamisen vastainen toimintamalli

Puuttuminen

- Pohjana on havainto/epäily tai oppilaan/ huoltajan huoli.
- Toiminnan käynnistäjänä voi toimia kuka tahansa koulun aikuinen.

Selvittely

- Luokanopettaja/-valvoja vastaavat asian selvittämisestä ja toimenpiteistä.
- Selvittelyn tavoitteena on tilanteen rauhoittaminen ja selkeyttäminen.
- Selvitetään, mitä on tapahtunut ja ketkä ovat osallisena.
- Keskustellaan kiusatun kanssa.
- Keskustellaan kiusaajan kanssa.
- Tilanteen salliessa annetaan oppilaille mahdollisuus esittää ratkaisumalleja.
- Tiedotetaan tilanteesta kaikkien asianosaisten huoltajille ensisijaisesti puhelimitse, toissijaisesti Wilman viestitoiminnolla.
- Kirjataan tapahtunut.
- Tarvittaessa kutsutaan kiusatun ja kiusaajan huoltajat koululle tapaamiseen. Tapaaminen kirjataan oppilashuoltokertomuksena Wilmaan.
- Tarvittaessa kutsutaan koolle koko luokan vanhemmat.

Toimenpiteet

- anteeksipyyntö
- ilmoitus kotiin
- keskustelu
- Perusopetuslain mukaiset seuraamukset (kasvatuskeskustelu, jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja erottaminen määräajaksi)
- tapahtuneesta ilmoittaminen koulukuraattorille, terveydenhoitajalle ja mahdollisesti lastensuojeluun

Seuranta

- Jatkotoimenpiteet suunnitellaan tapauskohtaisesti.
- Seurannasta tehdään suunnitelma, joka kirjataan (luokanopettaja / luokanvalvoja). Tässä suunnitelmassa päätetään miten tilannetta seurataan ja miten edistymisestä informoidaan huoltajia/koulunjohtajaa/rehtoria.

Koulukiusaamisen käsittely, siitä aiheutuneet toimenpiteet ja seuranta kirjataan aina. Koulukiusaamistapauksissa, joissa huoltaja ja koulun edustaja tapaavat, tehdään oppilashuoltokertomus Wilmaan. Ne säilytetään koulussa oppilashuollon asiakirjojen yhteydessä.

3.4 Kiusaamisen ehkäiseminen

Oppilaita ohjataan hyvään käytökseen, erilaisuuden hyväksymiseen ja vastuuntuntoon arkipäivän tilanteissa. Vastuuntuntoon kuuluu mm. muiden huomioon ottaminen, ympäristöstä huolehtiminen, heikompien puolustaminen sekä toisten auttaminen. Hyvän luokkahengen kehittämiseksi pyritään koko koulun hyvän hengen luomiseen. Opetuksessa painotetaan erilaisuuden hyväksymistä.

4. Oppilaiden suojaaminen häirinnältä

4.1 Häirintä

Jokaisella on oikeus ihmisarvoon ja henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Loukkaavaa käytöstä ei koulussamme hyväksytä, vaan siihen puututaan välittömästi. Loukkaavana käytöksenä pidetään nimittelyä, kieltäytymistä työskentelemästä toisen kanssa, eristämistä ja toisen henkilön vähättelemistä.

Seksuaalinen häirintä on ei-toivottua käytöstä, jolla loukataan toisen koskemattomuutta. Seksuaalisella häirinnällä luodaan usein uhkaava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri. Sukupuolinen huomio muuttuu häirinnäksi silloin, kun sitä jatketaan, vaikka huomion kohde ilmaisisi sen olevan epämiellyttävää. Vakavimmillaan häirintä voi muuttua seksuaaliseksi väkivallaksi ja rikokseksi. Seksuaalinen häirintä voi olla esim. vihjailevia eleitä tai ilmeitä, härskejä puheita, nimittelyä, kaksimielisiä vitsejä. Se voi olla vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevia huomautuksia tai kysymyksiä, seksuaalisesti värittyneitä viestejä tai soittoja. Seksuaalista häirintää voi olla fyysinen kosketus, seksuaalisväritteiset ehdotukset tai vaatimukset sekä seksuaalinen väkivalta, esimerkiksi raiskaus tai sen yritys.

Seksuaalista häirintää ei koulussamme hyväksytä, vaan asiaan puututaan välittömästi.

Rasististen viestien lähettäminen on erittäin loukkaavaa käytöstä. Jatkuvasta rasistisesta käytöksestä koulu tekee ilmoituksen poliisille. Rasistiset merkit ja eleet ovat kiellettyjä koulussa. Niitä ei saa esittää koulussa.

4.2 Häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Riittäväällä valvonnalla ja puuttumisella sekä oppilaan tuntemuksella pyritään ehkäisemään seksuaalista häirintää ja rasistista käytöstä. Oppilaita opetetaan tunnistamaan seksuaalisen häirinnän ja rasismin tunnusmerkit. Aihetta käsitellään terveystiedon ja ympäristöopin tunneilla.

Seksuaalista häirintää ja rasistista toimintaa ei koulussa hyväksytä, vaan asiaan puututaan välittömästi

Ensisijainen vastuuhenkilö on henkilö, joka on ensimmäisenä tilanteessa mukana. Paikalla oleva aikuinen keskustelee asianosaista kanssa ja selvittää tapahtumien kulun. Hän siirtää asian käsitte- lyn luokanopettajalle/-valvojalle, joka jatkaa tapahtuman selvittelyä. Hän kirjaa tapahtumat ja jär- jestää osapuolten kuulemisen, jossa sovitaan, että häirintä loppuu. Mikäli sopimus ei pidä, teh- dään samalla selväksi se, mitä sen jälkeen tapahtuu. Samalla sovitaan seurannasta. Asian vaka- vuusaste huomioiden tehdään ilmoitukset huoltajalle ja koulun oppilashuoltohenkilöstölle.

Samalla määrätään asianmukaiset rankaisutoimet. Oppilashuolto huolehtii tiedon saatuaan siitä, että sekä uhri että tekijä saavat asianmukaisen tuen. Sovitaan seurannasta eli luokanopettaja/- valvoja kysyy uhrilta ja tekijältä sovituksen ajan kuluttua, onko tilanne toistunut. Jos tilanne toistuu, pyydetään huoltaja koululle selvittämään tilannetta ja pohtimaan jatkoa. Vakavimmissa tapauksis- sa arvioidaan heti lastensuojelun ja poliisin tarve.

5. Yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa

Väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätilanteiden hoitamisessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä tervey- denhoidon, sosiaalitoimen ja/tai poliisin kanssa em. tilanteissa. Tämä on tarpeen, mikäli koulun omat toimenpiteet eivät riitä, eli tilanteet jatkuvat niihin puuttumisesta huolimatta. Tai muu lain- säädäntö vaatii ilmoittamaan tapahtuneesta toisille viranomaisille.

Oppilashuoltohenkilökunnan vastuualueita ovat mm. seuraavat:

Kouluterveydenhoitaja kysyy terveystarkastusten yhteydessä kiusaamisesta sekä oppilailta että vanhemmilta. Hän ohjeistaa oppilaita ja huoltajia tilanteen vaatimalla tavalla. Kouluterveydenhoi- taja tarkastaa akuuteissa väkivaltatilanteissa fyysiset vammat ja antaa niihin hoitoa ja ohjeistaa tarvittaessa saamaan lisäapua.

Koulukuraattori toimii opettajan tukena luokkatason toiminnassa, tapaa ja ohjaa yksilö- ja ryhmä- tasolla, tekee yhteistyötä vanhempien ja mahdollisten yhteistyötahojen kanssa.

Koulupsykologi antaa yksilöllistä tukea tilanteissa, joissa väkivalta, kiusaaminen tai häirintä on vai- kuttanut selvästi oppilaan mielialaan ja arkeen. Hän toimii tarvittaessa yhteistyössä vanhempien ja mahdollisten yhteistyötahojen kanssa.

6. Suunnitelmasta tiedottaminen ja koulu yhteisön henkilöstön ja huoltajien se- kä yhteistyökumppanien perehdyttäminen ohjeisiin

Suunnitelma liitetään Tervolan kunnan opetussuunnitelmaan. Suunnitelma on luettavissa koulun kotisivuilla. Suunnitelmasta tiedotetaan vuosittain koulun henkilöstölle sekä kouluterveydenhoita- jalle ja koulukuraattorille. Huoltajille ja oppilaille suunnitelmasta tiedotetaan vuosittain koulun syystiedotteessa.

7. Suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi

Suunnitelmaa päivitetään tarvittaessa ja viimeistään opetussuunnitelman päivittämisen yhteydessä. Suunnitelman toteutumista arvioidaan lukuvuosittain oppilaille tehtävillä kyselyillä ja opettajainkokouksissa, sekä oppilashuoltoryhmän arviointikokouksessa. Suunnitelman päivittämisestä vastaa opetustoimen johtoryhmä.